

ŽENA MILUJE SRDNATOST

Veselohra ve třech jednáních

Látka částečně dle francouzské anekdoty

O S O B Y

VIŠÍN, bohatý statkář
ADÉLA, jeho dcera
KATEŘINA, její služka
VOLŠOVSKÝ, Višínův přítel
VILÍM, Volšovského synovec
VÁCLAV, téhož sluha
RŮŽIČKA, soused Višínův
HERMANN
LUDWIG

Dva zakuklenci. Sluha

Děj se rozvíjí na venkově nedaleko Prahy.

JEDNÁNÍ PRVNÍ

Krásný zahradní salón. V pozadí sloupy, mezi nimi velká okna od stropu skoro až k zemi. Vprostřed pozadí otevřené vysoké dvéře. Okny je vidět v krásnou zahradu. Vpravo a vlevo dvéře. V síni stojí skvostné nářadí.

VÝSTUP PRVNÍ

VOLŠOVSKÝ sedí v popředí, zády obrácen ku vchodu. VÁCLAV sedí u vchodu a má několik vaků kolem sebe. Oba v cestovním obleku.

VOLŠOVSKÝ (*zůstane po celý výstup nepohnutě sedět*): Nezdá se ti, Václave, že už trochu dlouho čekáme?

VÁCLAV: Upřímně pravím, pane, já bych skoro radil, abychom zase šli. Starému pánu budete ovšem vítaným hostem; paní dcera ale — nu vždyť víte, jak zdvořile sobě vždycky počíná, tak zdvořile a chladně, že bych ji —

VOLŠOVSKÝ: Mlč, neurážej ji; jakž se můžeš opovážit, sprostáku, a mluvit o rozumné té paničce takovým tónem!?

VÁCLAV: Inu, už mlčím; vím ale, že vám toho dost na příkoř udělala —

VOLŠOVSKÝ: Což neumlkneš? Neposlechneš mne?

VÁCLAV: Když člověk radost z poslouchání má, poslechne rychle; já ale věru teď jen nerad svou radu tajím. Kdybyste mne, pane, poslechnul, šli bychom zase. Ušetříte si mnoho mrzutostí.

VOLŠOVSKÝ: Světe, ti služebníci jsou teď nestydatí!

VÁCLAV: Nejsou, pane, alespoň já ne! A že leckdy přímé slovo promluvím, jste vy sám vinen; proč se mnou tak

přátelsky jednáte. Já vám povídám, že vám ta vdovička zase srdce rozbolaví.

VOLŠOVSKÝ: Kdožpak ti řekl, nešťastníče, že ona a já —

VÁCLAV: Inu nikdo! Člověk to tak vidí ve vzduchu a vy-cítí z povětří! Vidíte, pane, já mám tu její tvrdohlavou služku, tu Kateřinu, toho nafouklého diblíka taky tak jako — ale šel bych hned zas, abych vám ulehčil. Čtvrt hodiny už zde sedíme a čumíme — totiž ne, vy sedíte a já čumím, a žádný nejde, aby nás po dvou létech jednou zase přivítal. Vyndejte hodinky, pane, a nepřijde-li někdo v desíti minutách, půjdeme zase, ano?

VOLŠOVSKÝ: Mlč přece! (*Naslouchá.*) Myslím, že už někdo jde!

VÁCLAV (*posměšně*): Už!

VÝSTUP DRUHÝ

ADÉLA a KATEŘINA *z levé strany*. VOLŠOVSKÝ *vyskočí ze sedadla*.
VÁCLAV *zůstane sedět*.

ADÉLA (*mluví mezi dveřmi tiše ku Kateřině*): Zůstaň u mne, sic mne bude po dvou létech znovu zase svou láskou soužití. Já se mu bojím i ze zdvořilosti říci, že jeho příchod otce potěší; zeptá se zajisté hned, zdaž také mne svým příchodem potěšil.

KATEŘINA: Měla jste ale přece trochu radost, třeba z pýchy.

ADÉLA: Tys hloupá! (*Obrátí se; nahlas.*) Ach pan Volšovský! Vítám vás! (*Podává mu ruku k políbení, kterou on vezme a potřeše jí.*) Jste už dávno ze svých cest zase doma?

VOLŠOVSKÝ: Právě jsem přijel a chci svého přítele vidět, vašeho otce!

ADÉLA (*pro sebe*): Teď začne! (*Nahlas.*) To otce zajisté tuze potěšíte!

VOLŠOVSKÝ: Víím to, víím! Ta dobrá duše! Však jsem se už také jako dítě těšil, že ho uvidím!

ADÉLA: Prosím, sedněte! (*Sednou si.*) Umíte se ještě jako dítě těšit?

KATEŘINA (*jež byla nevšimajíc si Václava na druhé straně u dveří usedla, pro sebe*): To bylo perné!

VÁCLAV (*pro sebe*): Roztrhal bych ji.

VOLŠOVSKÝ: Myslíte, že jsem k tomu už stár? Nu stáří čtyřicíti let nechrání člověka ještě před dětinstvím! Zvláště mne ne, jenž jsem, jak víte, přede dvěma léty ještě chlapeckých hloupostí se dopustil.

VÁCLAV (*pro sebe*): Políbil bych mu ruku!

KATEŘINA (*pro sebe*): Já bych ho!

ADÉLA: Už se nepamatuju! Byly to nejspíš maličkosti.

VOLŠOVSKÝ: Ó ovšem! Člověk se jen tak náhodou na ně upamatuje a divím se věru, že se mně to všechno z hlavy nevykouřilo. Na příklad to, že jsem přede dvěma roky o vaši ruku žádal — teď se tomu ovšem můžeme srdečně zasmát —, napadlo mně teď náhle zase! Vykonal jsem dvouletou cestu, a přece se ještě na podobné maličkosti zcela dobře pamatuju.

ADÉLA (*poněkud v rozpacích*): Byl jste dlouho pryč? Tak? (*Posměšně.*) Mně se zdálo, jako byste byl teprv nedávno, teprv před několika nedělemi odešel!

VOLŠOVSKÝ: Ano, čas utíká! Mně se právě tak děje jako vám! Myslím, že jsem včera vyjel a dnes přijel, — tak příjemně se mně čas zkrátil!

ADÉLA: Toť nejspíš zase pocestujete?

VOLŠOVSKÝ: Snad! Mne už ale ten kočovnický život přece trochu omrzel. Viděl jsem skoro všechny známé končiny, a jedu-li teď nějakou silnicí, necítím více žádného blaha, žádného rozechvění, cítím jen silniční prach na prsou a zlobím se; nevidím nikde nic nového, všechno staré; ti lidé všichni stejní, chladní, zdlouhaví, k zívání. (*Potlačuje zívání.*)

ADÉLA (*kouše zlostně do šátku*): Vyť jste se znamenitě změnil!

VOLŠOVSKÝ: Ano, už nejsem tak zcela *dětinský*! Už mně není všechno rájem, co mně jím bývalo, a svět se mně nezdá být více tak květnatým, tak láskyplným jako dříve — ačkoliv jsem se přesvědčil, že se takto může v něm tuze dobře obstát.

- ADÉLA: Tedy jste sobě už dosti chladnosti zaopatřil, jak pozoruju.
- VOLŠOVSKÝ: Není jinak možná, jemnostpaní! Kdo dlouho cestuje, bývá konečně zdvořilý sice, ale ledový jako hospodský, který každého dne jiné hosti vidí.
- KATEŘINA (*pro sebe*): Ten se změnil!
- VÁCLAV (*pro sebe*): Můj pán vyhrává!
- ADÉLA: Kde jste cestoval? Byl jste snad zase v Itálii?
- VOLŠOVSKÝ: Procestoval jsem opět některé části.
- ADÉLA: A nebál jste se tenkrát loupežníků?
- VOLŠOVSKÝ: Najal jsem si jich sám několik a ti mne chránili před ostatními.
- ADÉLA (*ousměšně*): Vyť jste hrdina!
- VOLŠOVSKÝ: Snad nejsem; vím ale, že bych se hrdinou nestal tím, kdybych se s loupežníky sepral!
- ADÉLA: Nu — třeba! — A kam jste cestoval pak?
- VOLŠOVSKÝ: Na Východ!
- ADÉLA: Toť budete moci mého otce vypravováním bavit!
- VOLŠOVSKÝ: Snad se mně to poštěstí.
- ADÉLA: Takhle o tom, jak východní národové bojujou a jaké zbraně mají — toho jste sobě však snad ani nepovšímnul.
- VOLŠOVSKÝ: Všeho jsem sobě povšímnul a dovedu pro přítele dosti zajímavých zkušeností vybrat. I pro vás bych měl některé podobné zkušenosti.
- ADÉLA: Na příklad?
- VOLŠOVSKÝ: Nevím prozatím, kde bych začal, — podá se to snad v rozmluvě samo sebou.
- ADÉLA: Snad na příklad o svatbách na Východě — ne?
- VOLŠOVSKÝ: Snad. I o těch vím dosti zajímavého. Východ je, co se svateb týče, obráceným světem. Žena je ničím, pouhou věcí. Ani vidět nesmí leckdes svého ženicha před svatbou a na jednom místě našel jsem i obyčej ten, že se nevěstě zalepí lesní smolou oči a teprve po svatbě jí je smí ženich zase otevřít, — u nás bývá to obráceně, jemnostpaní! Ženich mívá zalepené oči a nevěsta mu je teprve po svatbě otevírá.
- ADÉLA: Vy si je už nezalepíte? Máte dobře!

- VOLŠOVSKÝ: Snad! Mrzí mne, jak jsem pravil, už kočovnický život a nevím, nepozvu-li vás brzy k slavnosti.
- ADÉLA (*vstane mrzutá; jdou pomálu ke dveřím*): Právě se pamatuju, že musím ještě něco obstarat. Vy odpustíte, že vás opouštím. Zde tento pokoj, který jste vždycky obýval, je právě už někým jiným obýván; znáte ale náš pěkný pavilón, tam se vám musí zalíbit. Kateřino, pomoz Václavovi odnést věci!
- VOLŠOVSKÝ: Děkuju za vaši ochotnost; nenamáhejte se ale, odjedu zase odpůldne.
- ADÉLA (*zastaví se*): Jak? Odpůldne?
- VÁCLAV (*pro sebe*): Dobře jsme se drželi!
- VOLŠOVSKÝ: Ano, chci jít kamsi na návštěvu. — O čem přemýšlíte?
- ADÉLA: Váš brzký odchod bude otci nemilým. Obětujte se mu trochu, nespěchá-li ovšem návštěva.
- VOLŠOVSKÝ: Má návštěva sice nespěchá; chci jen některé dámy zase vidět, půjdu ale přece časně.
- ADÉLA: Jak se líbí! (*Oba vyjdou zároveň dveřmi.*) Má úcta, pane! Vy jdete vpravo!
- VOLŠOVSKÝ: A vy vlevo! Má skutečná úcta! (*Oknem se vidí, jak on pomálu vpravo, ona rychle vlevo odchází.*)
(*Václav a Kateřina zůstanou chvíli mlčky u dveří sedět. Václav má ruce na kolenou a dívá se před sebe; Kateřina má ruce v kapsách u zástěrky a dívá se taktéž před sebe.*)
- VÁCLAV (*pro sebe*): Teď zase já budu zdvořilým krobiánem! (*Obrátí se ke Kateřině; nahlas.*) Salem alechem, nemá Kateřino!
- KATEŘINA (*hledí stále před sebe; pro sebe*): Budu tak chladna, jako má paní byla. (*Nahlas.*) Co pravíte, pane?
- VÁCLAV: Salem — alechem jsem povídal a tvoje povinnost je, abys odpověděla Alechem — salem! Či ano, ty ani neumíš turecky jako my! Bože, ty ženské v Čechách! Jinak než česky ani nechtějí mluvit! Můj pán povídal jednou, že kolikero jazykům člověk rozumí, tolikero duchů také do něho sestoupí. Nu ženské ovšem nepotřebují ducha; mají dost práce se svým tělem! A přece by se dobře hodily

k učení se jazykům cizím; majíť jazejček až milo ohebný, ostrý, chápavý a lepkavý.

KATEŘINA: Dovolte, pane!

VÁCLAV: A to se rozumí, že dovolím! V' Allah — či ty turecky nerozumíš — tedy přísámbůh! My, co jsme viděli svět, jsme tuze galantní.

KATEŘINA: Vy jste blázen, pane!

VÁCLAV: Neslyším dobře! Jak to bylo, turecká kachničko?

KATEŘINA (*vyskočí zlostně*): Že jste blázen, pane!

VÁCLAV (*vstává pomálu*): Blázen nejsem, ale pán? — To třeba ano! Můžeš mně ale přece proto ještě tykat jako dříve! My, co jsme viděli svět —

KATEŘINA: Myslíte, pane, že je ještě všechno mezi námi jako dříve?

VÁCLAV: Snad nenarážíš na to, že jsem tě jednou chtěl? I buď tichá, Kačenko, to je už dávno pryč, to se rozumí samo sebou, že jsem na tě už dávno zapomněl!

KATEŘINA: I ty — (*Zamlčí se náhle.*)

VÁCLAV: —roztomilý člověče — jsi chtěla říct — ne? Inu to víš, člověk vidí na cestách mnoho a má mnohou příležitost. Nejsem blázen, abych jí byl nepoužil. A pak v Turecku! No to víš, že má každý Turek tucet žen a rozumnému člověku jako já se to brzo zalíbí.

KATEŘINA (*poslouchá s patrnou zlostí*): Tak? Pane, vy nejste blázen, vy jste darebák! (*Odchází vážně vlevo.*)

VÁCLAV: Děvče, máš mně pomoci vaky nést! Zůstaň přece, Kateřino. Udělám z tebe, Kačenko, třináctou svou ženu! Už je ta tam! Bravo, Václave, nes si vaky sám, jen když jsi sebe a svého pána pomstil! Mám ji sice rád, tu Kačenku; dokud její paní ale podobně si s mým pánem bude chtít zahrávat, jako dříve to činila, nesmí mně Kačena ani na oči! (*Sebere vaky a odchází zahradou vpravo.*)

VÝSTUP TŘETÍ

VOLŠOVSKÝ a VIŠÍN přicházejí zahradou z pravé strany. První je už převlečen a má lehký oblek na sobě.

VIŠÍN: Nepotřebuju tě ubezpečovat, že jsi mne příchodem svým radostně překvapil.

VOLŠOVSKÝ: Věřím ti, věřím, bratře. Naše sejití se může nás tím spíše po dlouhé době těšit, poněvadž upamatování na nějaký bolestný a nutný rozchod nám nepřekáží.

VIŠÍN: Přece, přece, bratře! — Či odpust', že tě sám upomínám!

VOLŠOVSKÝ: Vidíš, už jsem na to všechno skoro zapomněl a přicházejí k tvému domu necítit, jsem ani žádného bolu více, ani nějakého rozčilení, ani konečně jiné touhy, než abych tebe brzy spatřil. Chci být ale upřímným a přiznám se ti, že jakmile jsem tvou dceru spatřil, zase nová touha se ve mně vzbudila, že bych ji byl s chutí obejmul a se jí zeptal, zdaliž se posud jinak nerozmyslila.

VIŠÍN: Zeptej se jí, prosím tě! Mluvila o tobě stále s úctou a vzpomínala si často na tebe.

VOLŠOVSKÝ: Ne, ne! Úctu její jsem sobě už dovedl vydobýt, lásky její ale nedobudu nikdy. Má nějakou tajnou zášť — ne, zášť to není, to jsem se špatně vyjádřil — má nějakou mou chybu, snad nějaké zdánlivé provinění na mysli a to ji jako propast stále ode mne vzdaluje. Přemohl jsem se a mluvil s ní skoro až urážlivě chladně, tak urážlivě, že kdyby to právě tvá dcera nebyla —

VIŠÍN: I prosím tě, snad nebudeš s ní nějak zvláště chtít zacházet? Ó, jen kdyby byla ještě děvčetem a zcela pod mým dozorstvím, však já bych ji přinutil! Takhle ale sobě vykoupila pŭlletým manželstvím svobodu a já jí nemohu poroučet.

VOLŠOVSKÝ: Snad nemyslíš, že bych svolil k nucení? Že bych ji přijmul co oběť? Ne, já jsem rád, že se mně už trochu z mysli vytratila! Neměl jsem ani k tobě přijít, byl bych líp učinil. Abych se ale dalším nehodám vyhnul, půjdu hned po obědě zase dále — ty mně to odpustíš!

VIŠÍN: Opovaž se! Toť by bylo hezké, abych měl pro to tvrdohlavé, hloupé děvče tebe ztratit! Ty musíš zůstat!

VOLŠOVSKÝ: Nemohu!

VIŠÍN: Alespoň čtrnáct dní, alespoň týden, hochu!

VOLŠOVSKÝ: Bylo by směšné, abychom se o to hádali. Víš co, já zůstanu do zejtřka; ráno ale zase pojedu, abych před tvou dcerou obstál. As po čtrnácti dnech přijdu zase na krátký čas a pak zase a tak dále. Nabudu více lhostejnosti!

VIŠÍN: Jsem spokojen.

VOLŠOVSKÝ: A ty mně slíbíš, že ji nepřinutíš, aby se ke mně jinak chovala, než jak se posud chová.

VIŠÍN: Slibuju.

VOLŠOVSKÝ: Nevíš, jaká ta má chyba —?

VIŠÍN: I bůh zachraň! Nějaké ženské vrtochy jsou to. Jakoupak chybu by mohla na tobě vidět? Jsi o celých deset let mladší než já, tedy nevadí ani stáří, poněvadž čtyřicítiletý muž se zcela k dvacítileté vdově hodí.

VOLŠOVSKÝ: A nechce se zase vdát?

VIŠÍN: Neřekla mi ničeho. Ty ale snad posud nevíš, že tvůj synovec se u mne zdržuje?

VOLŠOVSKÝ: U tebe? A co zde?

VIŠÍN: Nu — maluje a baví se! Je to roztomilý človíček! Vypravoval mně včera při večeři, že by se rád do Itálie podíval a že tě k tomu účelu o nějaké peníze poprosit chce.

VOLŠOVSKÝ: Nedostane zatím ničeho, ať se učí ještě doma.

VIŠÍN: Nu jak myslíš! Připravil ti překvapení pěkným obrazem; právě ho dohotovil a suší ho u mne na okně. Chceš se podívat?

VOLŠOVSKÝ: Mám ho rád a potěším se jistě z jeho pokroků. Pojdme; do Itálie ale nesmí na žádný způsob! (*Odejdou vlevo.*)

VÝSTUP ČTVRTÝ

RŮŽIČKA.

RŮŽIČKA (*přichází zahradou*): Jak? Nikdo zde? To je mně právě milé! Ti se podiví, až jim to všechno řeknu! A což teprve doma! Má hospodyně si myslí sama na mne — jen aby se, chudák, z lásky nezbláznila! Věru ani nevím, co se těm ženským vlastně na mně líbí! To je už třetí hospodyně, která mne chce, a mimo to jsem už musil vyhnat sedum služek jen proto, že rozšiřovaly mezi lidmi, že je mám rád! A ne snad, že by se jim statek můj líbil! To ne, každá to říká, že ne! Musím mít tak něco při sobě — inu můj duch je to, který je oslňuje. Ovšem, ovšem, tak jako já nedovede mluvit nikdo! — Doma jsem neřekl ani slova, vyšel jsem si na procházku jakoby nic, přišel jsem jakoby nic a tady si to vyjednáme zase jakoby nic. Ta radost toho starého Višina, až mu řeknu, že bych si jeho dceru vzal. Teprv ondyno mně zaklepal na rameno a pravil: „Růžový nosejčku“ — on mně nikdy neřekne Růžičko, vždycky růžový nosejčku — „já bych sobě přál, aby měla má dcera podobného hospodáře pro své panstvíčko, jako vy jste, — já už toho nezastanu!“ A já mlčel, neřekl ani slova, a teď — teď — nu ta radost toho starého Višina, hahaha, ten bude o jedné noze skákat! A což teprve jeho dcera! — Jen aby jí náhlá radost neuškodila! Teprv ondyno jsem s ní mluvil skoro čtvrt hodiny a mezi rozmluvou pravím náhle co zdvořilý člověk: „Nevím, jemnostpaničko, zdaž vás má sprostá řeč baví!“ A ona si přikryla honem šátkem obličej — to se styděla, nebožáčka! — a pravila skoro škytavým hlasem: „Vy umíte znamenitě bavit.“ Nu počkej, zatrolená vdovičko, máš mít tu zábavu každý den! Inu vtip je dar boží! A jak se k sobě hodíme! Ona vdovička, já vdoveček! Nemáš zůstat, vdovičko, osamotnělá a všem bouřkám a deštům ponechána jako ta socha nad hrobem manžela. Přistoupím k tobě a počnu: „Já, kterého už tři hospodyně a sedum děveček chtělo,“ — ne, to jí nesmím říci, mohla by zpyšnět! Honem si nějakou řeč vymyslím

a několik vtipů a nápadů spořádám — to mají ženské rády. Jsem rád, že zde nikdo není! Honem do zahrady na nápady!

VÝSTUP PÁTÝ

RŮŽIČKA. VÁCLAV. *Později* KATEŘINA.

RŮŽIČKA (*chce ven, potká se ale s Václavem v zahradních dveřích*): Prosím vás, přítelíčku, necht' jste kdo jste, nevyzradte mne, že jsem zde byl! (*Chce dál.*)

VÁCLAV (*zadrží ho*): Pomálu, pane, co jste zde dělal?

RŮŽIČKA: Nu, snad jsem nekrad?

VÁCLAV: Kdož ví!

RŮŽIČKA: I vy osle, vy hrubiáne! (*Vytrhne se mu a uteče.*)

VÁCLAV: Zloděj není, sic by tak nenadával!

KATEŘINA (*vyjde levými dveřmi a jde až v popředí*): Kdož by si byl pomyslíl, že se ten člověk tak změní! Tak hodný býval, tak spořádaný a nyní tak lehkovážný, tak hrubý. Řekla jsem mu to ale do pravdy!

VÁCLAV (*přikradl se až za ni*): Slečno Kateřino, nevíte, kde je teď pan Vilím? Zdržuje prý se zde u vás, ano?

KATEŘINA: Nevím!

VÁCLAV: Co nevíte?

KATEŘINA: Nic nevím!

VÁCLAV: To vím!

KATEŘINA: Co víte?

VÁCLAV: Že nic nevíte.

KATEŘINA: I ty —

VÁCLAV: Zapovídám si tykání!

KATEŘINA: Jak chcete! (*Odchází nazad.*)

VÁCLAV: Žádám vás, slečno Kateřino, ve jménu svého pána, jenž co host vašeho panstva šetrnost zasluhuje, o něco.

KATEŘINA: Co chcete?

VÁCLAV: Jak jsi stará, Kačenko?

KATEŘINA: Co je vám do toho?

VÁCLAV: Chci vědět, jak dlouho to ještě bude trvat, než budeš starou pannou!

KATEŘINA (*zlostně se na něho zamračí a uteče do zahrady.*)
VÁCLAV (*běží za ní*): Počkej přece, kdožpak ti může stačit,
bláznivá chocholko!

VÝSTUP ŠESTÝ

ADÉLA a HERMANN *vstoupí zahradou*. HERMANN *nese ADÉLE šál*.

ADÉLA (*běře šál od Hermanna*): Děkuju vám, pane; vyť jste dnes zvláště zdvořilý!

HERMANN: Zdvořilý? Může být, nevím ale o tom. Naše doba žádá zdvořilosti místo citů a jsme od dětinstva už tak vycvičeni, že když vřele cítíme, také vybranou zdvořilost jevíme. Jsem-li k vám zdvořilý, jest to jen důkazem, že jste vřelé city ve mně vzbudila.

ADÉLA: Už jste zase ve své staré kapitole? Sedněme si, pane! (*Sednou.*) Ostatně se musím přiznat, že vaše zdvořilost je velmi příjemná, protože vždycky zvláštní.

HERMANN: Jste příliš laskava; račte ale být opatrná, poněvadž by snad tato laskavost vaše mne v mé naději potvrdila.

ADÉLA: Myslím, že to není přílišná laskavost, když se ze zvláštní vaší zdvořilosti těším, a také se k tomu přiznám. Chválím-li skutečnou mužnost vaši, musí mně i nejjemnější stránka vaše rovně milou být. Mužnost a třeba někdy drzost k mužským a zdvořilost k ženským — tak se to sluší!

HERMANN: Škoda, že si nemůžeme tak svou srdnatostí dobývat lásku dam jako úctu mužských. Byl bych si vás už dávno dobyl.

ADÉLA: Nevím, nevím — ó, já jsem také srdnata a dovedla bych se bránit! Strachu neznám, a právě proto každého muže nenávidím, který jednou bojácnost svou něčím dosvědčil.

HERMANN: Toť bych snad už za tou příčinou měl naději —

ADÉLA: Stále a stále se vám ty vaše naděje do myšlenek vplítají!

HERMANN: Často jsem už myslil, že se tyto moje naděje

vyplní, a vždy jste mně zase náhlou chladností odstrašila; zklamejte mne, jak často ještě chcete, v tom mně nezabráňte, že stále doufat budu.

ADÉLA (*žertovně*): Ó, naděje je pěkná věc! Zač by stály všechny ty malicherné okamžiky našeho života, kdyby se s nimi zároveň naděje na něco dokonalejšího nepojily!

HERMANN: Jen se posmívejte! Já vás ale ubezpečuju, že ta naděje je mým dechem, že bych bez ní —

ADÉLA (*s komickým strachem*): Prosím vás, jen se mně nestaňte sentimentálním! Jen to ne, raděj doufejte dále!

HERMANN (*poklekne před ní a políbí jí rychle ruku*): Ó božská Adélo! Smím tedy —

ADÉLA (*vyskočí*): Mně se zdá, pane, že byste potřeboval nějakou studenou tuš! (*Opravdově.*) Prosím vás, kdyby někdo —

HERMANN (*vstává pomálu*): Už zase marně! Vy jste ukrutna!

ADÉLA (*žertovně*): Vždyť máte naději! (*Opravdově.*) Kdyby byl takhle otec anebo náš nový host vešel!

HERMANN: Ah — ten nový host! Slyšel jsem už o něm; prosím vás, kdo je?

ADÉLA: Přítel naší rodiny, velmi vzdělaný a duchaplný muž, jehož sobě vážít musíme.

HERMANN: Snad ne nějaký můj sok?

ADÉLA: Sok? A v čem sok?

HERMANN: Vy jste zlá!

ADÉLA: Ah tak! I bůh zachraň — hahaha! Vždyť víte, že jen udatného, srdnatého muže mohu milovat a pan Volšovský je pravá baba.

VÝSTUP SEDMÝ

PŘEDEŠLÍ. VOLŠOVSKÝ a VIŠÍN z levé strany.

VOLŠOVSKÝ: Mám radost z toho hochy! Do Itálie ale na žádný způsob ještě nesmí! Ah slečna — a kdo to? To není můj synovec!

ADÉLA (*tváří se, jako by příchozích nezpozorovala a mluví šeptmo s Hermannem*).

VIŠÍN (*vstoupí mezi Adélu a Hermanna*): Musím vás, pánové, seznámit spolu. Zde pan Volšovský, starý můj přítel — a zde pan Hermann. (*Volšovský a Hermann se vzájemně kloní, poodstoupí a baví se spolu. Višín k Adéle.*) Nevidím to rád, že tak důvěrně s tím cizincem zacházíš. Nevíme ani, kdo jest, a může být, že za ním něco zcela jiného vězí, než se naoko zdá!

ADÉLA: Otče!

VIŠÍN: Ne, ne! Musíme být pozorliví! Nemám sice ničeho proti tomu, že se zde nakrátko zdržuje, nevím ale skoro ani, jak sem přišel.

ADÉLA: Vždyť víte, že jsem ho poznala u své přítelkyně a že jsem ho sama pozvala.

VIŠÍN: Nevím ale nic bližšího o něm.

ADÉLA: Taková nedůvěra by vás byla nehodna, tatínku!

VIŠÍN: Musím sama sebe chránit. Psal jsem už svým přátelům do Prahy a zvíme brzy, na čem jsme.

ADÉLA (*chladně*): Jak se líbí! (*Nahlas.*) Ti pánové nás připraví o příjemnou zábavu!

VOLŠOVSKÝ: Budeme snad brzy hotovi.

HERMANN: Jsme už nyní k službám —

VOLŠOVSKÝ: Ne, ne, počkejte ještě, pane Hermanne! (*Mluví s tímto dále.*)

ADÉLA (*usmívavě pro sebe*): Však vím, co je pod tou hrubostí skryto. Nechce se prozradit, že mne ještě miluje, — ó, však já vás zahanbím, chladný pane!

HERMANN: Zde jsme, jemnostpaní!

ADÉLA: Věřím ráda, že se ti pánové dobře spolu pobaví! Cestovali oba a mají tedy dosti látky, aby se o mnohém smluvili!

VÝSTUP OSMÝ

VILÍM *přiběhne ze zahrady. Za ním přijde zahradou VÁCLAV a postaví se u dveří. Hned potom vyjde KATEŘINA z levé strany a postaví se k druhé straně dveří. PŘEDEŠLÍ.*

VILÍM: Strejčku, drahý strejčku, — přišel jste jako na zavolání! Mně se už věru po vás stýskalo! (*Objímá Volšovského.*)

VOLŠOVSKÝ: Slyšel jsem, že se ti stýskalo, a vím také proč.

VILÍM: Viděl jste už můj obraz? Líbí se vám?

VOLŠOVSKÝ: Je trochu divoký jako ty; jsem ale spokojen.

ADÉLA (*pro sebe*): On si mne opravdu ani nevšímá! (*Počne se s Hermannem bavit a ohlíží se časem pátravě po Volšovském; Višín ji pozoruje.*)

VOLŠOVSKÝ (*vede Vilíma stranou*): Copak je zač ten pan Hermann?

VILÍM: Nevím, a myslím, že ani zde o něm mnoho nevědí.

VOLŠOVSKÝ: Toť je podezřelé.

VILÍM: Mně je podezřelým i protivným! Stále se kolem Adély otáčí — snad by si ji rád vzal, kdybychom tomu dovolili.

VOLŠOVSKÝ: Kdybyste tomu dovolili? Jakžpak ty přicházíš k tomu, abys také dovoloval?

VILÍM (*v rozpacích*): Strejčku, já bych rád do Itálie.

VOLŠOVSKÝ: To je podivná odpověď! (*Pro sebe.*) Snad není ten hoch také do ní zamilován? (*Nahlas.*) O tom si ještě promluvíme a řeknu ti teprve později, že do Itálie ještě nesmíš.

VÝSTUP DEVÁTÝ

RŮŽIČKA *vejde zahradou. PŘEDEŠLÍ.*

VIŠÍN: I dobré jitro, pane sousede!

RŮŽIČKA: Dobré jitro, vážené panstvo! Má poklona vám, paní Adélo, vy rajská — (*Pro sebe.*) Teď jsem to zapomněl!

ADÉLA: Rajská hruško, — jste chtěl říci — ne? Ó, vy umíte lichotit!

RŮŽIČKA: Není jinak možná! Vy jste jako slunce, které ze země

tento — (*Líbá jí ruku; pro sebe.*) To se mně to podařilo!
Vtip musí člověk mít, a pak to jde!

ADÉLA (*obrábí se k Volšovskému*): Už jste se pohejčkal se svým mazánkem? To děťátko má asi radost!

VOLŠOVSKÝ: To děťátko je právě tak staré jako vy!

VIŠÍN: Prosím tě, nech ji. Toť víš, že každá ženská, jakmile se vdá, myslí, že už je skutečně rozumná. Dokud jsou svobodné, staví se pořád dětinskými, a kdyby byly třeba už padesátileté panny. Jakmile se ale šestnáctileté děvče vdá, hraje si na matrónu, je moudré, mluví o všem vážně, dává naučení nevdaným, třeba by dvakrát tak staré byly, a je vůbec pravým pokladem moudrosti!

VÁCLAV (*podívá se v témž okamžiku na Kateřinu, když tato na něho; Kateřina se rychle odvrátí*): Víš, jak se vaří turecké nudle, Kateřino? (*Kateřina odvrátí ještě více hlavu.*)

HERMANN: Dámy jsou skutečně mnohem dříve duchem zralé než my! Šestnáctileté děvče je co ženská mnohem zralejší než dvacíletý muž.

ADÉLA: Jak smýšlíte o tom, pane Volšovský, co právě můj horlivý zastavatel pronesl? (*Upustí schválně šátek v stranu Volšovského.*)

VOLŠOVSKÝ (*nepohnutě*): Upadl vám šátek, jemnostpaní!

VILÍM (*skočí a podá šátek Adéle*).

ADÉLA (*chladně*): Děkuju, Vilíme! — Smluvte se, pane Volšovský, zde s panem Hermannem o svých cestách. On byl také v Itálii; nebral ale banditů ku pomoci, aby se zase před bandity chránil, jako to prý někteří cestovatelé činívají.

VOLŠOVSKÝ: To tedy cestoval s menším pohodlím než já! Prosím, pane, byl jste tam za svou povinností, nebo za zábavou?

HERMANN: Za povinností.

VILÍM (*počne zatím kreslit Ružičku do své tobolky*).

ADÉLA: Pan Hermann byl totiž kapitánem při prvním papežském pluku Švýcarů!

VOLŠOVSKÝ: Tak? A kdy, prosím?

ADÉLA: Před rokem ještě, vidíte, pane Hermanne?

HERMANN: K službám, slíčná paní.

VOLŠOVSKÝ: Jak to jemnostpaní dobře ví! — Tedy před rokem ještě, pravíte? Jistě před rokem?

HERMANN: Ano! — Nepochopuju —

VOLŠOVSKÝ: Před rokem jsem znal všechny důstojníky toho pluku; vás ale, pane —

HERMANN: Mne ale jste neznal, tedy jste neznal všechny!

VOLŠOVSKÝ: To z toho nenásleduje, protože musím podle toho, že jsem skutečně všechny znal, soudit, že jste alespoň tenkrát ani takovým důstojníkem nebyl!

VIŠÍN: Co je to, pane? Jak to přijde?

HERMANN: Já —

ADÉLA: Zapovídám vám se omlouvat. Já vám věřím a vím proč; jste mým hostem, a jinému než mně, ba ani otci mému se nemusíte zodpovídat! Hanebné to, nemužné podezření! — Dnes obědváme v zahradě, pánové! Prosím, pane Hermanne, o vaši ruku; vedte mne! Je líbo, pánové?
(*Adéla jde s Hermannem, měřícím hrdě Volšovského.*)

VIŠÍN: Do zejtřka zrána máme jistotu; nech ho zatím, příteli!
(*Jde s Volšovským za Adélou.*)

RŮŽIČKA: Nechám námluvy až po obědě. Mezitím ji okouzlím ještě několika vtipy.

VILÍM (*zastrčí tobolku*): Kreslil Vilím — už ho mám! Pojdte, pane Růžičko, už vás mám! (*Táhne ho za sebou.*)

RŮŽIČKA: Bože, vždyť to cítím na ruce, že mne máte. (*Vyjdou.*)

Opona začíná padat.

VÁCLAV: S pepřem se vaří turecké nudle, Kateřino! (*Jde za ostatními.*)

Opona spadne.

JEDNÁNÍ DRUHÉ

Zahrada. V pozadí vysoké stromy. V popředí květiny a vpravo pohovka. Na levé straně dům o jednom poschodí s balkónem. V levém popředí ubrusem ukrytý břízový stůl s náčiním na kávu a břízová sedadla. Zábradlí, po němž se vinou révy, pokrývá dům i balkón.

VÝSTUP PRVNÍ

VOLŠOVSKÝ, VIŠÍN, HERMANN a VILÍM zabývají se v pozadí střílením z bambitek; VÁCLAV je obsluhuje u terče. Při vyhrnutí opony se rychle všickni v střelbě vystřídají. RŮŽIČKA spí na pohovce v popředí; škubne sebou při každé ráně, nemůže se však ze snů probrat. Na balkónu vystoupí ADÉLA, držíc rozkvetlou růži v ruce; nikdo ji z přítomných nepozoruje. Ještě později
KATEŘINA.

VOLŠOVSKÝ: Václave, kdo střelil nejlíp?

VÁCLAV: Vy, pane!

VIŠÍN: A kdo nejhůř?

VÁCLAV: Vy, pane!

VOLŠOVSKÝ: Vidíte, pane Hermanne, že jste jen prostředním střelcem.

HERMANN: Bambitka byla špatná.

VOLŠOVSKÝ: Podej sem, Václave, mé nové bambitky. Budete moci, pane, s těmi se pokusit. Jsou důkladné! (*Béře od Václava dvě bambitky.*) Volte, prosím.

HERMANN (*prohlíží jednu z bambitek*): I to je jen továrnická práce!

VOLŠOVSKÝ: Nechcete nic uznávat, co je mého; nezáleží ale na tom, chceme se jen přesvědčit, kdo z nás líp střílí.

- Volte tedy jednu, jsou nabity, a strelte. Václave, dej pozor!
(Hermann se postaví a vystřelí.) Nu Václave, kam šla rána?
- VÁCLAV: Do středu!
- VOLŠOVSKÝ: Do plného?
- VÁCLAV: Trochu pod!
- VOLŠOVSKÝ: Zaráž tam bílý kolík, Václave. Já ten kolík svou ranou vyrazím, pánové! Jsi už hotov? Odstup tedy! *(Vystřelí.)* Nu jak?
- RŮŽIČKA *(ze spaní)*: Naninko, Naninko, nech mne spát. Nedělej takový rámus.
- VÁCLAV: Vyrázila kolík!
- VOLŠOVSKÝ: Jste překonán, pane Hermanne!
- HERMANN: Neupírám, že střílíte dobře; že jsem ale překonán, připočítám jen náhodě, která mne dnes trochu nejistotou souží. Ostatně do pevného terče střílet je dosti snadná věc a nerozhoduje; já se vyznamenávám zvláště střílením do věcí rychle mijících.
- VOLŠOVSKÝ: I tím vám mohu posloužit! *(Chopí se bambitky a vystřelí do výše; shůry sletí mrtvý pták.)*
- RŮŽIČKA *(vyskočí)*: Ale Naninko, Naninko! *(Mne si oči.)* Kdepak jsem? Ah, ah — pánové zde střílejí. Proto se mně pořád zdálo, jako bych byl nějaké silnější klepání u postele slyšel.
- ADÉLA: Ptáka zastřelit dovedete, zdaližpak byste měl ale tak pevnou ruku, kdybyste na člověka střelit musil?
- VIŠÍN: To je zase zbytečná otázka.
- VOLŠOVSKÝ: Nevím, krásná vražednice! Kdyby nešlo zároveň o můj život, chybil bych se dojista; kdyby mně však šlo o život anebo kdyby člověk ten byl jiným bezbranným lidem anebo snad dokonce nějaké veliké, člověčenstvo oblažující myšlence nebezpečným, měl bych nejspíše chladnosti dost.
- VÁCLAV: Pamatujete se, pane, jak jsme v Řecku —
- VOLŠOVSKÝ: Mlč, neptal se tě nikdo!
- ADÉLA: Nebo jak jsme v Itálii?
- VOLŠOVSKÝ: Co myslíte? Nerozumím vám! Člověk sobě osobuje často divná práva na život svých bližních. Lidský

život se musí velmi šetřit a nenávidím každého, kdo s ním lehkomyšlně zahrává, poněvadž moc k tomu má. Vyjádřil se jistý mudrc o lidském životě v ten smysl, že by život vždy jako podzimek prchatí měl; podzimek bere sice všechno listí s sebou, stromy ale už byly dříve své ovoce složily. Kdož může vědět, zdaž život ten, který zmařit chceme, své ovoce už nesl? Zdaž ještě jednou ovoce nésti nemůže? Snad má jen někdy samovrah právo, aby se života zbavil, když jistě ví, že jeho život už nižádného ovoce neponese. Ostatně i zvíře nerad zabívám. Bolí mne, když v ty potrhané němé oči hledím a více pomoci nemohu. Mrzí mne i to, že jsem se prve tak hloupě přenáhnil a toho nebohého ptáka srazil.

ADÉLA: Stáváte se sentimentálním! — Už jste se prospal po obědě, pane Růžičko?

HERMANN: On nevěděl, že už naše slunce vyšlo a že tak vysoko nad námi stojí!

ADÉLA (*ukloní se*).

RŮŽIČKA (*pro sebe*): To se mu povedlo, sakyventovi! Honem také něco, Růžičko! (*Nahlas.*) Ó jemnostpaní, já nevěděl, že zatím na balkónu dvě růže —

ADÉLA: Dvě růže? Ah tak! Líbí se vám snad tato růže?

HERMANN: Komuž by se ve vašich rukou nelíbila!

RŮŽIČKA (*pro sebe*): Ten člověk mne opravdu rozzlobí!

ADÉLA: Kdo ji chce?

HERMANN }
VILÍM } Já!
RŮŽIČKA }

VOLŠOVSKÝ (*sedne na pohovku, kde byl dříve Růžička ležel*).

ADÉLA (*pro sebe*): Staví se posud lhostejným! (*Nahlas.*)
Pojďte si tedy pro ni, pánové!

HERMANN }
VILÍM } (*běží ku dveřím domovním*).
RŮŽIČKA }

ADÉLA: To by každý dovedl, pánové! Ale bez schodů ke mně, na příklad zde pomocí toho zábradlí.

VIŠÍN: Tys blázen, hehe!

HERMANN: Hned jsem nahoře.

VILÍM: Nepředejdu-li! (*Počnou lézt.*)

RŮŽIČKA: Ó, to já jinak vyvedu! (*Odběhne vpravo.*)

HERMANN (*seskočí*): Řeže to tak do rukou, že to nemohu vydržet! (*Ňde a prohlíží v rozpacích bambitky, jež Václav ukládá.*)

VILÍM (*vylezl zatím nahoru*): Jemnostpaní, prosím o růži!

ADÉLA: Myslíla jsem, že si ji pan Hermann nedá ujít. Ano, růže je vaše, zde ji máte. Nechcete kvůli pohodlí se mnou domem vyjít? (*Vejdou do domu.*)

VOLŠOVSKÝ (*pro sebe*): Ten hoch se mi nelíbí. Na žádný způsob nepřipustím, aby s ním také zahrávala.

VIŠÍN: Pojd', Volšovský, sesedneme si zde. (*Ukazuje na krytý stůl.*) Společnost bude hned pohromadě! Kdepak je ale Růžička?

RŮŽIČKA (*vystoupí s žebříkem*): Už jsem zde! Však uvidíme, kdo teď růži dostane! (*Podívá se na balkón.*) Kde je jemnostpaní?

VIŠÍN: Už vás pan Vilím předešel! (*Z domu vystoupí Adéla, Vilím a Kateřina; Václav přistoupí blíže.*) Podívej se, Adélo, pan Růžička si přinesl žebřík, aby si růže vydobyl!

ADÉLA: Jak? Pane Růžičko? Vy jste neměl tolik odvahy jako ostatní pánové?

RŮŽIČKA (*drží stále žebřík*): I měl, myslil jsem si ale, že je to s žebříkem pohodlnější.

ADÉLA: Jste tak svižný a mladý!

RŮŽIČKA: Nu ovšem, hehehe! A pak myslím, že je to po žebříku také dost nebezpečné!

ADÉLA: Žádné výmluvy! Za trest odnesete žebřík zase tam, kde jste jej vzal.

RŮŽIČKA (*pro sebe*): Ta mne má ráda! Teď ji to bolí, že jsem růže nedostal! (*Odnáší žebřík.*)

VIŠÍN: Pánové, já už sedám, jsem zemdlen. Račtež zasednout! (*Zasedne k stolu, nacpává pomalu pěnovku a kouří.*)

VILÍM (*líbá růži; — tajně*): Jemnostpaní!

ADÉLA: Čeho si přejete?

VILÍM: Mám od vás růži — —

ADÉLA (*chladně*): Ano!

VILÍM: Jemnostpaní!

ADÉLA: Nu?

VILÍM: Bojím se vám se přiznat, že mne ta růže nikdy neopustí.

ADÉLA (*pro sebe*): Božská myšlénka! Pomstím se na strýci snad synovcem! (*Tajně k Vilímovi.*) Jsem tomu věru ráda, že vy jste ji obdržel! Váš strýc nás ale pozoruje, nesmíme déle šeptmo mluvit. (*Nahlas.*) Prosím, pane Volšovský, pane Hermanne, račte přisednout!

VOLŠOVSKÝ: Vilíme, pojd' sem!

HERMANN (*postoupí k Adéle*): Vy se hněváte pro mé neštěstí?

ADÉLA: Nahlížíte, že jste mohl spíš než — (*Mluví šeptmo dále a sednou si vedle sebe u Višina.*)

VOLŠOVSKÝ: Tys chtěl do Itálie?

VILÍM (*roztržitě*): Co povídáte, strýčku?

VOLŠOVSKÝ: Žes chtěl do Itálie! Hochu, ty jsi pomaten!

VILÍM: Já? Ano, strýčku, chtěl jsem.

VOLŠOVSKÝ: Obdržíš ode mne peníze, pod jednou výmiňkou.

VILÍM: Jak? Vy chcete? Ó zlatý, dukátový strýčku! A pod jakou výmiňkou?

VOLŠOVSKÝ: Že půjdeš ještě dnes.

VILÍM: A proč to?

VOLŠOVSKÝ: Netaž se! Chceš-li dostat peníze, půjdeš hned!

VILÍM: Ale hned!

VOLŠOVSKÝ: Ovšemže hned, neboť vím, co tě zde poutat počíná! Adéla si s tebou zahrává, aby Hermanna a snad ještě někoho jiného k žárlivosti popudila. Pak tě ve smíchu odkopne. — Chceš jít?

VILÍM: Víte jistě, že Adéla —?

VOLŠOVSKÝ: Což bych měl ze lži? Miluješ ji snad, hochu?

VILÍM: Já nevím. Může být, že ji miluju, alespoň se mně tak — tak líbí; ale Řím, Neapole a Florence zvítězí.

VOLŠOVSKÝ (*k ostatním*): Už si přisedáme.

RŮŽIČKA (*přiběhne uřícený*): Zde jsem, jemnostpaní; to jsem se pronesl!

- ADÉLA: Račte, pánové! Kateřino, přines kávu. (*Kateřina odchází, Václav ji zadrží.*) Po kávě pánové beztoho zase utekou, aby se každý dle svého způsobu bavil, a my —
- KATEŘINA: Jemnostpaní! Jemnostpaní! (*Přiběhne kupředu.*) Václav mně vždycky nějaké hrubství řekne, jakmile jen kolem něho jdu!
- VÁCLAV (*se vzdálí*).
- VOLŠOVSKÝ: A co vám zase řekl?
- KATEŘINA: Že se má chůze podobá houpání se sraženého mléka! (*Všickni se smějou.*)
- VOLŠOVSKÝ: Vidíte, to vám tuze zalichotil! Zachytil tu poklonu někde na Východě a můžete být na ni pyšna. Vyznamenává chůzi velmi krásnou, lehkou.
- ADÉLA: Jdi tedy, slavená Kateřino, a přines kávu. (*Kateřina odejde a vrátí se po chvílce s kávou.*) Je to pro nás ovšem trochu originální poklona, je ale z Východu, a tu se musí přemrštěnost odpustit.
- RŮŽIČKA: Inu, nejsou ještě tak vzdělaní jako my!
- ADÉLA: Ráda bych znala všechny okolnosti, jimiž ta nám zdánlivá přemrštěnost u orientálů rozkvétá.
- HERMANN: Jsou to tytéž, v nichž se zakládá bujnost jejich přírody.
- RŮŽIČKA: Toho náhledu bych sám byl!
- VOLŠOVSKÝ: Ó zajisté ne pouze tytéž!
- RŮŽIČKA: To bych také myslil!
- VOLŠOVSKÝ: Východní obyčeje přikazují ženským, aby se veřejně bez hustých závojų neobjevovaly; muž tedy napíná svou fantasií, nerozptýlenou obdivem mnohých hezkých tváří, tím více, a spatří-li přece náhodou nějakou mladou ženskou tvář, použije všechněch jemu známých krás přírodních, aby ji důstojně velebil.
- HERMANN: Myslím, že to mají naše dámy i v tom ohledu lépe. Vidí je každý a množství ctitelů dovede pak dohromady mnohem více pěkných poklon než jednotlivý.
- VIŠÍN: Totiž více hloupostí! Ženské ostatně přijímají teď raději měď zdvořilosti než zlato upřímnosti.
- ADÉLA: I tatínku, tomu vy už nerozumíte! Smím, pánové,

rozdat kávu? (*Rozdává ji.*) Co se mne týká, já bych se nejraději všem mužským na světě líbila.

HERMANN: Všem? A komu nejvíc?

ADÉLA: Svému muži, aby byl zalíbením oslepen a mne činit nechal, co se mně líbí.

VILÍM: Nejste tak zlá, jak se tváříte, jemnostpaní! Ráda byste se všem mužům líbila, aby váš muž tím pyšnější a blaženější byl.

RŮŽIČKA: Ó já šťastný, že (*sarazí se*) — smím ještě o koflíček prosit. — Či tak! Já ještě nepil!

ADÉLA: Vidíte, pane Vilíme, já jsem myšlénkou ženské svobody tak nadšena, že — čemu se smějete, pane Volšovský?

VOLŠOVSKÝ: Tomu, co rozumíte svobodou žen čili emancipací, anebo jak to jmenovat chcete. Chcete se tvářit, jako byste sobě úplnou nevázanost přála. Či přejete opravdu?

HERMANN: Myšlénka ženské emancipace není posud jasně promyšlena a určena.

RŮŽIČKA: To má pan Hermann pravdu!

VOLŠOVSKÝ: Jen u těch není jasně promyšlena, kteří vůbec jasně nemyslí.

RŮŽIČKA: To má zase pan Volšovský pravdu.

VIŠÍN: Ženská má jen potud působit, pokud její vařečka sáhá.

VOLŠOVSKÝ: To ne, bratře! Jsem zcela pro to, aby se ženským příslušné místo v lidské společnosti poukázalo. Ženská má být rovna muži, jak daleko její síly rovným těm právům by dostačily; ženská má být družkou, a ne služebnicí mužovou a má vůbec té nepřemrštěné pocty dojit, kterou každá dle svého chování zasluhuje a která jí přísluší proto, že je hodná ženská, ale ne proto, že je vůbec ženská. I proto jsem, aby se jim mnohem více cest otevřelo, kterými by sobě chléb vydělávati mohly. Tím nastane pravá jejich svoboda, když mužové nebudou jejich jedinými živiteli!

VILÍM: Dobře máte, strýčku!

RŮŽIČKA: Ovšem že má dobře.

ADÉLA: Ve všem ale nemáme podílu brát? Myslíte, že nemáme té duševní síly jako mužští?

RŮŽIČKA: Ano, nemáme té duševní síly?

VOLŠOVSKÝ: Nemáte! Myslíte, když síle mužské se obdivujete, že ji už sdílíte? Má zrcadlo už také tvář lidskou, že ji obráží? Žena se obdivuje síle mužské a muž ženské něžnosti; tak ale, jak muž něžnost ženskou nápodobit nesmí, nechce-li se směšným stát, tak také žena nesmí sílu mužskou chtít nápodobit, sic upadne v posměch.

VILÍM: Dobře máte, strýčku!

VIŠÍN: Bratře, mluvíš rozumně.

RŮŽIČKA: Ó, tuze rozumně.

ADÉLA: Nevím, nemůže-li žena na příklad právě tak srdnata být jako muž a tuto svou srdnatost také objevit.

RŮŽIČKA: Ano, to také nevím!

VOLŠOVSKÝ: Vy nevíte ledacos, vážený pane! — Ano, může a má být srdnata, když toho okolnosti požadují. Srdnatost ta má být ale pravá, mravní základ mající a čistě mravními příčinami probuzena. Srdnatost nepravá, založená jen na zevnějším efektu, na vychloubání se, na jakéms zvyku atd., je už u muže protivna, ještě protivnější ale u ženy.

ADÉLA: Mně je už srdnatost vůbec něco vznešeného. Srdnatost rozvinuje mužského teprve v muže, a ne stárí. I zcela mladý lev spouští se už do nerovného boje. Myslím, že kdo není srdnatý, není také dobrý; jen člověk dobrého svědomí může být srdnatým. Vás, pane Hermanne, mám už proto za dobrého člověka, že jste srdnatým.

HERMANN (*políbí jí ruku*): Jste laskava, krásná paní!

VOLŠOVSKÝ: Ten pán vám ubližuje. Každá krásná žena je alespoň trochu přihlouplá; vy jste ale mluvila právě nyní tak moudře, že může jen o hezkosti řeč býti.

ADÉLA (*tajně k Hermannovi*): Přetrhněte mu řeč, až zase promluví.

VIŠÍN: Jen se perte, mám z toho radost, hehehe!

VOLŠOVSKÝ: Byl to jen žert, jak nahlížíte, jemnostpaní, protože —

HERMANN: Kamže chodíváte, krásná paničko, tak časně zrána na procházku?

ADÉLA: Nahoru do háje; víte, tam, kde je onen vysoký pomník.

VOLŠOVSKÝ (*vstane*): Dovolte, pane —

HERMANN: A prosím, komu je ten pomník postaven?

ADÉLA: Jistému kozáckému důstojníku, jenž na tom místě za francouzských válek padl. Byl usmrcen, když mou babičku, na kterou se tam několik nepřátel pro její šperky shluklo, bránil. Zasloužil sobě tím pomník od naší rodiny a ctíme památku muže, jenž takřka toliko pro nás v cizině zahynul. Lid sobě tu romantiku rozpředl dle svého způsobu a vypravuje, že tam u hrobu i za dne mrtvý kozák strašívá.

RŮŽIČKA: Já sám jsem jednou —

VOLŠOVSKÝ: Vy jste mně schválně prve řeč přetrhl!

RŮŽIČKA: Já?

ADÉLA (*tajně k Hermannovi*): Vyzvete ho na souboj, uteče jako baba.

VOLŠOVSKÝ: Neslyšíte, pane Hermanne, že schválně?

HERMANN: Tak?

VOLŠOVSKÝ: Ovšemže tak! Nahlídnete, pane, že vás musím nazvat nejen nezdvořilým, ale i nestoudným!

ADÉLA (*pro sebe*): Už je žárlivostí rozpálen!

HERMANN (*vstane s ostatními; Růžička uteče*): Tu urážku splatíte svou krví, pane!

VOLŠOVSKÝ: Co tím myslíte?

HERMANN: Že vás vyzývám na souboj.

VOLŠOVSKÝ (*náhle chladně*): Nač? Na hole? To bych přijal a odevzdal souboj svému Václavovi! Mám vás za velmi obmezeného, pane, že něco podobného jen vyslovit můžete.

HERMANN: Vy —

VIŠÍN: Ticho, pane! Zapovídám sobě každou různici ve svém domě.

ADÉLA: Vy se vyhýbáte poctivému boji, pane Volšovský? Ó, jak nenávidím každého zbabělce!

VOLŠOVSKÝ: Odtud věje vítr? Musila jste velmi záhy začít milovat, že tak mladistvá už nenávidíte!

VILÍM: Pane Hermanne, můj strejček vás nemá za hodna, aby se s vámi potýkal, já sice také ne, kdybyste ale vzdor všemu poroučel —

VIŠÍN: Ne, ne — ticho! Ty půjdeš se mnou, pane bratře,

- ochladím tě procházkou! A vy nás vyprovodíte, mladý Angelo, abyste se nepoprál za strýce!
- VOLŠOVSKÝ: Vilím se musí připravit na cestu do Itálie. Půjde ještě dnes.
- VIŠÍN: Jak? Nemyslím, že bys snad proto — Přeju si, Adélo, abys přišla brzy za námi, ale — sama! (*Odejde s Volšovským a Vilímem.*)
- ADÉLA (*v rozpacích pro sebe*): Ó, to on nastražil sám, že půjde Vilím! Snad mne nyní nenávidí!
- HERMANN: Jemnostpaní!
- ADÉLA: Kateřino, můžeš jít domů. (*Kateřina odejde.*)
- HERMANN: Posledním slovem vašeho otce jsem z domu vypovězen.
- ADÉLA: Tento dům je můj, a toliko já mám právo hosti přijímat a propouštět. Vy zde zůstanete, rozumíte, pane? Ano, já vám poručím, abyste zůstal!
- HERMANN: Jen na tak dlouho, až Volšovského přinutím, aby souboj přijal, — pak půjdu!
- ADÉLA: Volšovského nesmíte nutit k souboji, kdyby ho i chtěl přijmout, což mu jeho zbabělost zabrání! Chtěla jsem jen žert mít a stala se z toho ošklivá pravda.
- HERMANN: Vypovězte tedy co domácí paní Volšovského z domu.
- ADÉLA: Nemohu!
- HERMANN: Jak to přijde, že se tak příkře také k vám chová?
- ADÉLA: Žádal přede dvěma roky, když byl smuteční rok po úmrtí mého chotě uplynul, o mou ruku.
- HERMANN: A vy jste odepřela, protože jste ho nemilovala?
- ADÉLA: Ó ne proto! Volšovský je muž bystrého rozumu, vysokého vzdělání a příkladně dobrého srdce. Nadto je nejupřímnějším přítelem mého otce, miloval mě vášnivě — a miluje snad ještě. Nevím však nyní více, jak o mně smýšlí; jeho nynější chování může buď z chladnosti skutečné a z nenávisti, buď z přemáhání se pocházet.
- HERMANN: Vypravujete to bolestným tónem! On vás miloval vášnivě — a vy?
- ADÉLA: Byla jsem v smutečním roku svém s ním a se svým

otcem do Itálie cestovala. Na cestě té jsem seznala, že výtečný ten člověk má při všech svých ctnostech jednu velkou chybu, že je co do srdnatosti pravou babou. Od těch dob jsem se ho stranila.

HERMANN: Nahlídnete, jemnostpaní, že zde s Volšovským vedle sebe přebývat nemůžeme. On zůstane, a já půjdu.

ADÉLA: On půjde zejtra sám, jak řekl, a vy zůstanete! Což si tak málo mého příkazu všímáte?

HERMANN: Co vás donucuje k tomu příkazu, jemnostpaní? Prosím, řekněte mně upřímně, je to vzdorovitost naproti otci, anebo —?

ADÉLA: Prosím, ušetřte mne, já věru sama nevím —

HERMANN: Adélo, prosím vás pro všechno, učiňte konečně mé nejistotě konec, řekněte ano anebo ne; dejte život anebo smrt — jen něco určitého! Ta nejistota lomcuje mnou jako nejkřutější zimnice. — Vy mlčíte, Adélo?

ADÉLA: Já věru nevím, co mám odpovědět. — Proč jste se prve ptal, kam tak časně zrána chodím?

HERMANN (*líbá jí ruku*): Ó rozumím, drahá, zbožňovaná Adélo. Ó, prosím vás, neprchejte mně už zase!

ADÉLA: Musím, je to tak líp. (*Odběhne do domu.*)

HERMANN: Rozkošná to, božská ženština! Nejsem jí ani hoden — ne! Co to mluvím? Jsem, jsem jí hoden! Vždyť ji miluju tak, že mne už rozum opouští a že je moje snažení se o ni zcela jiné nežli dříve, že moje touha po ní má už vznešený základ. Ne, nejsem špatný! Zpočátku mne ovšem lákalo její jmění více než ona, chtěl jsem sobě pomoci z nekonečných, trapných nesnází — nyní ale jako bych byl na ty všechny nesnáze zapomněl, a jsem přesvědčen, že bych si ji i tenkrát vzal, kdyby chudou děvečkou byla. Jen kdyby to mizerné moje postavení —! Každou chvíli mne musí z mých snů vyrušit, a dnes — (*vyndá z náprsní kapsy list*) nemohu ani nyní na osudná ta slova zapomenout — (*rozevře list a čte*) „Do tří dní musí být vaše falešná směnka vyplacena, anebo za ni úplná jistota dána, sice se už kriminálu —“ (*Sbalí list zlostně a zahodí.*) Ó ne, pánové! Do tří dní jsem já zde pánem a pak vás odkopnu!

Ano, zejtra se musí rozhodnout! Nepovolím jí a ona podlehne proto, že mne miluje! Ano, zejtra musím zvítězit, sic jsem ztracen! Prostředků naleznu, když budu srdnatým!
(*Odkvapí.*)

VÝSTUP DRUHÝ

KATEŘINA. *Později* VÁCLAV.

KATEŘINA (*vyjde s hlavou sklopenou, jde pomalu kupředu a zasedne za stůl*): Skutečně je to pravda, že to nebylo hrubé, ale tuze zdvořilé! Vzala jsem naschvál hrnek sražené smetany, rozlila trochu na talíř, a věru se tak krásně hýbala a prohýbala, až milo! Nu vida, já Václavovi ublížila. Když jsem tomu nerozuměla! Kdožpak to může — Inu ovšem, pan Václav se tomu naučil od Turkyň — ó ten nevěrník! Celý tucet žen chtít! Nemít na jediné dost! A o mou lásku více nedbat! Což nemohl přijít a zase prosit, třeba jsem ho přede dvěma roky skoro vyhodila? Což neví, jakou poslušnost láska požaduje? Ó já nešťastná! Teď už ani nemluví o lásce! Jen kdyby aspoň zase přišel! Já si zoufám! (*Nalije si kávy a pije.*)

VÁCLAV (*vystoupí v pozadí; nese kytaru v ruce*): Hodný člověk to, ten pan Vilím! Jakou mně dal krásnou kytaru! Koupí prý si v Itálii jinou — inu, když dá strýček peníze! — Ah Kateřina! A jak panský popíjí zbytky! Počkej, ty má nepřítelkyně, máš tak ráda všechno, co je turecké, zazpívám ti tu písničku, kterou mne ten náš krajan naučil! (*Připlíží se pomalu až za Kateřinu a začne hrát.*)

KATEŘINA (*lekne se a vyskočí. Když spatří Václava, jenž se jí posměšně ukloní, obrátí se rychle a sedne zase; pro sebe*): Ó ten nestyda, už je zase zde!

VÁCLAV (*deklamuje s průvodem kytary*):

Půjč mi svoje srdce malé,
šelmo malá,
splatím ti je srdcem větším,
šelmo malá.

Muší to být srdce velké,
šelmo malá,
v něž se láska k tobě vešla
a tvá sláva!

Místo „šelmo malá“ má se sice zpívat „Selmo malá“. — Selma je totiž vlastní jméno u Turkyň — protože ty se ale Kateřina a ne Selma jmenuješ, protože skutečná šelma jsi a protože — eh tento — o čem jsem mluvil, Kateřino?

KATEŘINA: Nemohu pochopit, jak se opovažujete ještě se mnou mluvit; řekla jsem přece už, že vás nenávidím, že spolu už mluvit nebudem!

VÁCLAV (*deklamuje pateticky dále jako dříve*):

Řekly sobě růže kdysi,
že své vůně pozbudou,
slavíky že rozněcovat
více vůní nebudou.

Řekli sobě slavíkové,
že už zpěvu pozbudou,
že se růžím nikdy více
zpěvem kořit nebudou.

Minul den a smutek v oku
na sebe se dívali,
minul den — než přišel druhý,
slavíci zas zpívali.

Zpívali tak čarokrásně,
až ty růže zplesaly,
a ti pěvci vůní zpití
z větví k růžím sklesali!

Tu písničku zpíval můj pán; hodí se ale zcela pro nás. Tys růže, já slavík; tys řekla, že nebudeš vonět, já že nebudu zpívat; oba jsme byli až k smrti smutni, nemohli

jsme to už ani vydržet, já počal zpívat, tys zaplesala, až jsem vůní zpitý k nohous tvým sklesnul (klekne před ní) a — a — ó! — ó! — dej mně hubičku, Kačenko! (*Chce ji obejmout.*)

KATEŘINA (*odstrčí ho zlostně*).

VÁCLAV: Tak? Ty mnou opovrhuješ? ty mne chceš zoufalstvím umořit? (*Vyskočí, rozkročí se a deklamuje jako dříve.*)

Jako vichr palné Sahary,
tak tvá láska, drahá má,
já jak poutník před ním putuju
k městu lásky, drahá má.

Zasáhnul mne vichr žíznivý
na mé pouti, drahá má,
skryl jsem obličej svůj na zemi
k ochraně své, drahá má.

Může být, že vichr tělo mé
v kostru spálí, drahá má,
a zas písek jednou odvěje
s bílých kostí, drahá má.

Budou v cestě bílé kosti stát,
v cestě k tobě, drahá má,
k výstraze, až budou putovat
jiní k tobě, drahá má!

KATEŘINA: Soudíte nejspíš podle sebe, pane! Ke mně nechodí jiní, ke mně jich nechodí a nebude nikdy chodit více; chodil kdysi jen jeden, a ten toho nebyl hoden.

VÁCLAV (*opravdově*): Poslouchej, Kačenko, nedělejme více hloupostí; mohlo by se z toho konečně něco pravdy stát a nás nadlouho rozmrzet!

KATEŘINA: Kdožpak vám řekl, že žertuju? Já nežertuju, ani mně nenapadá. Co povídám, je pravda — já vás od srdce nenávidím.

VÁCLAV (*tuze mírně*): A proč, Kačenko?

KATEŘINA (*plačtivě*): Proto, že jsi se stal špatným člověkem!
(*Plačíc odběhne.*)

VÁCLAV: Kačenko, nyní přestal žert! Mé poctivosti se nesmí nikdo dotknout, a byť by to třeba ten byl, koho nejradší mám. Ty mne máš, bůhví proč, za špatného, a já toho nezasluhuju; dobře ale! Kdo mne jen jedinkráte nějaké špatnosti za schopna míti může, s tím nemám žádného narovnání více. Tys tomu chtěla sama, Kačenko, — je mně líto! (*Smutně odchází.*)

Opona spadne.

JEDNÁNÍ TŘETÍ

Háj. V levém popředí stojí pomník, za ním roští.

VÝSTUP PRVNÍ

ADÉLA sedí u pomníku a drží číslo novin v ruce.

ADÉLA: Volšovský je přece znamenitý člověk! Kdyby nebyl tak bohatým, dalo by se soudit, že samým dobrodiním zchudne. A jakým krásným způsobem dovede peníze rozdat. (*Čte.*) „Špitál pro dvacet vdov a sirotek po chudých dělnících. Vdovám se má přiměřená práce zaopatřit, dětem podle schopností vychování poskytnout. Vrchní dozorství zůstává sobě zakladatel sám a určí před svým úmrtím následovníka.“ (*Vstane.*) Věru, veliký to muž! — Muž? — Ó jen kdyby nebyl zcela bez srdnatosti, byl by snad mým ideálem muže. Ale i tu jeho zbabělost mu musí každý odpustit, kdo jeho ostatní výtečné vlastnosti seznal. — Já se posud věru ošklivě k němu chovala — ach, tak ošklivě, že se nedivím, když mne nenávidí. A on mne skutečně nenávidí, vidím to nyní už z každého jeho pohledu, slyším to z každého jeho příkrého, jak led mrazivého slova. A jak mne miloval! Myslíla jsem sama jednou, že ho také miluju. Přišla jsem o jeho lásku vlastní vinou — nu muže, který nemá srdnatosti, ovšem nechci; nenávidět mne ale nesmí, to ne, a kdybych ho tak odprošovat měla, jak dítě svého učitele odprošuje.

VÝSTUP DRUHÝ

ADÉLA. LUDWIG a dva muži vystoupí z roští; jsou v hlubokém zakuklení, mají vousy a modré bundy. Hned po nich HERMANN a VOLŠOVSKÝ.

LUDWIG (*tajeně k ostatním*): Jest to ona! Nepromluvte ani slova a chopte se jí. Vše ostatní, jak umluveno! (*Vrhnou se náhle na Adélu a hodí jí šátek přes hlavu.*)

HERMANN (*vyskočí z pravé strany*): Hej, co to? — Zpátky, loupežnická luzo! (*Vrhne se na zakuklence. Po okamžitém zápasu vytrhne jednomu z nich kyj z ruky a zakuklenci prchají v levou stranu.*) Jemnostpaní, jste zachráněna!

VOLŠOVSKÝ (*vystoupí mezitím v pozadí a spatří prchající zakuklence*): Co jsou to zač? Proč jich nepronásledujete? (*Běží za nimi.*)

HERMANN (*patrně uleknut*): Bože, on — (*Ěde nazad a dívá se nepokojně za odešlými.*)

ADÉLA (*byla hned při vystoupení Hermanna šátek strhla; patrně, že chtěla o pomoc volat, že však nemohla leknutím ani promluvit*): Můj krk — mám ho jako sevřený, sotva jsem slova mocna! Ó to leknutí! — Pane Hermanne, běžte přece Volšovskému na pomoc, mně se bohdá už ničeho nestane!

HERMANN (*pro sebe*): Doufám, že mu utekou, — už jich nevidím! Má po čertech srdnatosti! — Ať ho skolí, nepustí-li je! (*Naslouchá napnutě.*)

ADÉLA: Hermanne, prosím, pomozte mně, když už Volšovskému nepomáháte. — Sotva se na nohou udržím. (*Sklesne k pomníku.*) Co je vám, pane Hermanne?

HERMANN (*pro sebe*): Neslyším nic více!

ADÉLA: Hermanne!

HERMANN: Jemnostpaní! (*Naslouchá zase.*)

ADÉLA: Přistupte přece blíže a — nenazývejte mne více jemnostpaní. Říkejte mně pouze Adélo, jak jste to už dříve někdy učinil. Zachránil jste můj život, bránil jste mne jako lev — jsem vám bůhví čím povinována, a spla-

tím to věru tou cenou, jakou sám udáte. — Co je vám, Hermanne? Vy mne ani neposloucháte? Jste nepokojný! Stalo se vám něco? Ublížili vám?

VÝSTUP TŘETÍ

KATEŘINA. PŘEDEŠLÍ. *Později* DVA ZAKUKLENCI a RŮŽIČKA.

KATEŘINA (*přiběhne polekána z levé strany*): Jemnostpaní, jemnostpaní! Pan Volšovský se tamhle potýkal se třemi cizími muži. Dva utekli, jednoho ale porazil a svázal šátkem.

HERMANN (*zděšeně*): Jak? Jednoho chytil? Bože můj! (*Ubíhá v levou stranu.*)

ADÉLA: Zdálo se mně, jako by se byl Hermann poděsil! Závidí chudák Volšovskému, že jednoho z nich zajal. Ó, kdybys byla viděla, Kateřino, jak se Hermann na ty tři loupežníky vyřítil, když mne napadli.

KATEŘINA: Jak? Na vás také přišli?

ADÉLA: Bůhví odkud se zde tak náhle Hermann vzal —

KATEŘINA: Mohla bych se domyslit.

ADÉLA: Neptala jsem se tě! Jak bůh války vypadal! Jen okamžik trval zápas a loupežníci prchli!

KATEŘINA: Nu, více nemohl do nich prát, než jak to pan Volšovský činil.

ADÉLA: Ano, ten dobrý, statečný Volšovský! I z toho jehněte se kvůli mně učinil lev! Kde nabral jen té srdnatosti! Věřu, že se podivně změnil a nemohu mu nyní už ničeho vytýkat. Prosím tě, Kateřino, pomoz mně, sic se nedostanu domů. Třesu se posud na celém těle! (*Odchází s Kateřinou.*)

KATEŘINA: Pán se ulekne! Zde a loupežníci! Jaktěživ to nikdo neslyšel. (*Zmizí vlevo.*)

RŮŽIČKA (*vystoupí v pravém pozadí*): Zdálo se mně, jako bych byl její hlas slyšel! Včera schválně přede mnou vypravovala, kam zrána chodí; chtěla, abych ji zde překvapil, a dívala se přitom tak na mne — ach tak — (*Vtom vyskočí z levého popředí ubíhající dva zakuklenci; když spatří Růžičku, uskočí rychle nazpět. Růžička sklesne leknutím na*

kolena a zakryje si oči.) Bože, to je nějaké vidění! Mrtvý kozák vstal a ten druhý — to je nejspíš jeho bratr, přišel na návštěvu! *(Po chvílce, v níž se na celém těle třese, odkryje zase oči, a nevida nikoho více, ubíhá co nejspěšněji v protější stranu.)*

PROMĚNA

v zahradní salón z prvního jednání.

VÝSTUP ČTVRTÝ

ADÉLA, *vedena KATEŘINOU, vchází zahradou.*

ADÉLA: Prosím tě, jen k sedadlům, už sotva jdu! *(Usedne v levém popředí.)* Jak ti povídám, je to pravá hanba, jak jsem se bojácně chovala! Nemohla jsem ouzkostí ani promluvit; chtěla jsem o pomoc volat a nemohla jsem, celá jsem se třásla — nu vždyť to vidíš, že se ještě třesu. Celá má srdnatost náhle prchla, ač jsem se vždy domnívala, že jí až příliš mnoho mám. Štěstí moje, že jsem se bránit nemusila, byla bych toho nedovedla. Ó, kdyby mne byl viděl Volšovský, byl by měl na několik let dost látky k posmívání se. Až dodneška jsem se mu já vysmívala, a nyní se dokázalo, že je skutečným mužem a já skutečnou ženou. Jak se změnil! — Kdepak je ale? Kde je Hermann? Podívej se, není-li pan Hermann ve svém pokoji!

KATEŘINA *(jde k pravým dveřím a zaklepá)*: Nikdo se neozývá.

ADÉLA: Vejdi tedy bez zaklepání.

KATEŘINA *(zkusí otevřít)*: Je závorou zavřeno.

ADÉLA: Bože, snad mu neublížili přece? *(Vstane, jde ku dveřím a zaklepá silně.)* Pane Hermanne, schází vám něco? Prosím, ozvete se! *(Dívá se tam klíčnicí dírkou.)* Ó bože, on je zajisté ve mdlobách — a to všechno pro mne! Rychle, Kateřino, musíme dát dvěře vypáčit, jen rychle, rychle!

VÝSTUP PÁTÝ

VIŠÍN *vyjde levou stranou a drží rozpečetěný list v ruce.*

PŘEDEŠLÉ.

VIŠÍN: Kampak tak rychle, Kateřino?

ADÉLA: Prosím vás, otče, dejte rychle dvěře u Hermannova pokoje vypáčit!

VIŠÍN: Aby mohl tím rychleji z domu!

ADÉLA: On je ve mdlobách!

VIŠÍN: To se nejspíše dozvěděl, že už všechno o něm vím, o tom —

ADÉLA: Otče, nikdy jsem vás neviděla tak podezřivého, býváte vždy velkomyslným, upřímným, zde ale, — vy ani nevíte, co právě pro vaši dceru učinil!

VIŠÍN: To nevím! Nejspíš nějaké taškářství; vím ale, co pro tebe učinit chtěl.

ADÉLA: On mne vysvobodil z velkého nebezpečí!

VIŠÍN: Mýlíš se, on tě do něho přiváděl.

ADÉLA: Ó ne, ne! — Kateřino, běž pro lidi.

VIŠÍN: Ani z místa!

ADÉLA: Poslechněte, tatínku! Před čtvrt hodinkou mne vysvobodil z rukou loupežníků —

VIŠÍN: Netlachej, dceruško!

ADÉLA: Ne, je to svatá pravda! Volšovský vám to dosvědčí! Ach tu právě přichází, zeptejte se.

VÝSTUP ŠESTÝ

VOLŠOVSKÝ, VÁCLAV a LUDWIG *přicházejí zahradou. VÁCLAV a LUDWIG (zcela zakuklení prost a v elegantním oděvu) zůstanou přede dveřmi stát; VOLŠOVSKÝ vstoupí. — PŘEDEŠLÍ. — Později HERMANN a SLUHA.*

VIŠÍN: Dobře, že přicházíš, bratře! Jedná se o Hermanna a máš být soudcem.

VOLŠOVSKÝ: Vypadalo snad už vráně peří?

ADÉLA: Je-li pravda, pane Volšovský, že mne Hermann vysvobodil? Vy jste spravedliv, vy mu neublížíte!

VIŠÍN: Prosím tě, přestaň! Obdržel jsem z Prahy od svého bratra list, požádal jsem ho od něho, a v tom je Hermann co úplný dareba vylíčen. Bratr praví na příklad (*čte z listu*) „Nevědělo se dlouho o něm, uprchnul z Prahy pro špinavé dluhy a věřitelové se o něm vzdor všemu pátrání ničeho nedozvěděli. Potěším je, až je o něm zpravím!“

VOLŠOVSKÝ (*vyndal zatím list z kapsy a čte dále*): „Do tří dní musí být vaše falešná směnka vyplacena nebo za ni úplná jistota dána, sice se už kriminálu nevyhnete!“ — To je zase z jiného listu, který dnes ráno Václav v zahradě našel a mně odevzdal. List je nadepsán panu Hermanovi. Podle toho, že byl v chumáč smáčknut, dá se soudit, že pan Hermann list neztratil, ale spíše v zlosti zahodil. — Nu jemnostpaní?

ADÉLA: Bože, co mám myslit?

VIŠÍN: Že jsi mu byla toliko nástrojem, kterým si chtěl z dluhů, z kriminálu a k dobrému životu pomoci.

ADÉLA: Nechtě je to jakékoli, on mně zachránil život, snad i čest, a já se ho ujmu! Mladý člověk se ledačeho dopustí, pomohu mu třeba částkou svého jmění!

VOLŠOVSKÝ: Musím vás i této romantické myšlenky zbavit, jemnostpaní! Poněvadž tak romanticky smýšlíte a tak sobě srdnatosti vážíte, bylo přepadnutí i vysvobození jen naoko nastraženo. Zde ten pán dosvědčí. (*Přivede Ludwiga ode dveří; Václav následuje nesa šat přes ruku.*)

VIŠÍN: Tedy je přece na tom přepadnutí a osvobození něco pravdivého?

LUDWIG: Má úcta, pánové! Kořím se vám, jemnostpaní!

ADÉLA: Kdo je ten pán?

VOLŠOVSKÝ: Jeden ze tří loupežníků, kteří vás napadli.

ADÉLA: To není pravda! Vypadali zcela jinak, měli modré bundy a byli vousatí.

VÁCLAV: Tohohle pána už jsme z bundy a z vousů vysvlíkli. Zde je oboje. (*Rozloží bundu a vytáhne z kapsy padělané vousy.*)

LUDWIG: Bunda nám sice chránila dobře šaty před prachem, v těch vousech bylo ale kletě horko!

VIŠÍN: A vy jste se opovážili —

VOLŠOVSKÝ: Nech ho, bratře, prosím tě!

LUDWIG: Vypravoval jsem už všechno tomuto pánovi (*ukazuje na Volšovského*), jenž tak železné pěsti má. Hermann nám vylíčil všechno co pouhý žert, předepsal nám přestrojení a hodinu, ve kterou jsme přijítí měli, a poprosil nás, abychom si z přátelství k němu hned zpočátku některý kyj z ruky vytočit dali a utekli, což se také svědomitě vykonalo.

VIŠÍN: Václave, svolěj mé lidi a —

VOLŠOVSKÝ: Ticho, nikdo se ani nepohne! Chceš sebe a dceru svou veřejně zahanbit? (*Dvěře vpravo se otevrou, vystoupí sluha a nese vak síni do zahrady; za ním vyběhne Hermann a kráčí rychle, nevšímaje sobě nikoho, za sluhou.*) Nu vidíš, že sám sobě už čas vyměřil. Pane Ludwigu, snad chcete ještě něco příteli svému říci — jste propuštěn!

LUDWIG: Díky, vážené panstvo! Vyprosím sobě jen ještě bundu a vousy nazpět; je to od maškarního krejčího vypůjčeno a nemohl bych mu to zaplatit! (*Vytrhne obojí Václavovi a odběhne.*)

VIŠÍN: Toť jsme čistou chasu u sebe přechovávali! Ó jak ti, bratře, děkuju, že se to tvou pomocí ještě bez veliké hanby zakončilo.

VOLŠOVSKÝ: Jsem tomu sám rád, že jsem nápomocen být mohl. Nyní ale, Václave, připrav věci! Víš, že ještě dopoledne zase odjet chceme!

VIŠÍN: Po té bouřce nesmíš na žádný způsob pryč, bratře. Prožijeme několik veselých dní —

VOLŠOVSKÝ: Vždyť ale víš, že musím —

VIŠÍN: I nemusíš a nepůjdeš! Adélo, nevděčnice, ty bys nechala Volšovského tak odejít, kdežto tobě přece —

ADÉLA: Já věru ani nevím, jak mám začít! Stala jsem se panu Volšovskému zajisté směšnou.

VOLŠOVSKÝ: A čím?

ADÉLA: Zajisté ne tím bídným člověkem, kterého jste nás zprostil. Neměla jsem pražádných závazků a je mně to nyní, když ho znám, milé, že odešel. — Objevila jsem se dnes ráno ale tak bojácna, tak malomocna, když mne přepadli, že se mně budete jistě dlouho vysmívat.

VOLŠOVSKÝ: Tedy zase jen marnivý a zbytečný strach? To vás věru lituju, že na nic jiného nemyslíte, než že jste se co žena a ne co muž objevila!

ADÉLA: Ne, ne, to jsem nechtěla říci! Nejasně jsem se vyjádřila. — Vy jste se objevil tak srdnatým —

VOLŠOVSKÝ: Nu a —?

ADÉLA: A já vás měla vždycky za zbabělce.

VOLŠOVSKÝ: Tak? To vám lehko odpustím. Zpozoroval jsem to už dávno, nemohl se ale příčiny dopídit. Prosím, jemnostpaní, řekněte mně přece, co vás přimělo k tomu, že jste o mé srdnatosti pochybovala! Snad to, že jsem o své hrdinné mysli nikdy nemluvil?

ADÉLA: Ó ne!

VOLŠOVSKÝ: Tedy?

ADÉLA: Změnil jste se znamenitě, míval jste mnohem méně srdnatosti.

VOLŠOVSKÝ: A kdy, prosím?

ADÉLA: Pamatujete se ještě, jak jste s otcem a se mnou do Itálie cestoval? — Ještě netušíte ničeho?

VOLŠOVSKÝ: Ne! Víím jen to, že jste bývala před tou cestou mnohem přívětivější ke mně než po ní.

ADÉLA: Přepadli nás bandité —

VOLŠOVSKÝ: Dále, dále! Přisámbůh, že nevím, co myslíte!

ADÉLA: Pomyslíte si, že chci vyčítat, že vás chci směšným učinit!

VOLŠOVSKÝ: Prosím vás snažně za to!

ADÉLA: Nuže tedy! — Vy jste měl zbraně, loupežníků bylo málo, a vy jste sebe a nás přece nebránil, ba naopak i otce zdržoval, aby nevystřelil. Odpusťte, že jsem si to pamatovala. Chtěl jste sám, abych —

VOLŠOVSKÝ: A to je všechno? — Myslil jsem věru, že máte dosti ženského outlocitu a že příčinu tehdejšího nebránění se lehce uhodnete.

ADÉLA: Ó prosím vás pro všechno, vysvětlete mně to! Prosím!

VOLŠOVSKÝ (*ohlíží se*): Nebudu šeptat. Kdo je zde, ví, že jsem vás miloval! Adélo, mohl jsem se bránit, mohl jsem počít boj, při kterém byste lehce byla mohla k ourazu

přijít? Mohl jsem vědět, že některý z loupežníků nezaměří na vás místo na mne?

ADÉLA (*uchopí se radostně jeho ruky*): Opravdu! Ó já slepá žena!

VOLŠOVSKÝ (*vymkne se jí zlehka*): Teď ale, Václave, běž a spořádej věci.

ADÉLA: Prosím vás, zůstaňte! Což opravdu tak spěcháte?

VOLŠOVSKÝ: Nespěchám; ale půjdu!

ADÉLA: Dovolte mně ještě jednu otázku. — (*Stydlivě.*) Přišel jste dnes jen náhodou na to místo v háji, kam chodívám procházkou?

VOLŠOVSKÝ (*v rozpacích*): Neslyšel jsi, Václave, že chci odjet?

VÁCLAV: Já tomu nevěřím!

VIŠÍN: Mám z vás radost, děti! Dřív on chce, a ona, ač ho návidí, nechce pro nějaký podivný nápad; teď ona chce, a on zase vzdoruje. Což nevidíš, že tě chce Adéla pro dlouho zde podržet?

VOLŠOVSKÝ: Skutečně, Adélo?

ADÉLA (*stydlivě*): Otec vás miluje —

VOLŠOVSKÝ: Není to zase jen romantický okamžik?

ADÉLA: Ó není! Stydím se nyní za tu malichernost, která mne tak dlouho neupřímnou činila. Otec vás miluje —

VOLŠOVSKÝ (*obejme ji*): A vy také! Ó sladká, krásná, srdnatá moje Adélo! — Václave, nemusíš odjezd uchystat!

VÁCLAV: Vždyť já beztoho ne! (*Kateřina a Václav zároveň na sebe pohlednou; Václav se rychle obrátí.*)

VÝSTUP SEDMÝ

RŮŽIČKA *přijde zahradou. Je svátečně oblečen a má v dírce u kabátu velkou kytku.* PŘEDEŠLÍ.

RŮŽIČKA: Dobrý den, vážené panstvo! Jdu sem za zvláštní příležitostí! (*Pro sebe.*) Teď jí už jistě klepá tušením srdéčko. (*Nahlas.*) Ano za zvláštní příležitostí!

VIŠÍN: Ať je příležitost jakákoli, jste nám vítán! Nejspíše nějaké obchodní řízení?

RŮŽIČKA: Ovšemže obchodní řízení, hehehe!

VIŠÍN: Necháme je propodruhé.

RŮŽIČKA: Nerad bych je nechal, hehehe!

VIŠÍN: Je-li důležité, neodložíme je! Prozatím vás ale zvu ve jmenu své dcery na brzkou svatbu. Ženichem je zde pan Volšovský!

RŮŽIČKA: Pan Volšovský? A já —

ADÉLA: Přejete mi štěstí, vidíte? Jsem o vaší upřímnosti přesvědčena.

RŮŽIČKA (*pro sebe*): Toho se dopustila ze zoufalství, že jsem tak dlouho o ni nežádal. Měla ale počkat, a že nečekala, nemám teď milosrdenství s ní a vyvedu něco, čím jí srdce pukne! Tuto krásnou kytku měla ona dostat — teď ji dám její služce! Ostatně ta Kačenka — je to hezké děvče — kdo ví, co neuděláme! — Také se tak na mne po očku koukává! (*Nahlas.*) Panno Kačenko —

ADÉLA: Ach Kateřina! — A Václav! Byli bychom brzy na vás zapomněli. Nu? Jakžpak vy spolu stojíte? Vídali jste se také rádi, alespoň mně říkala Kateřina —

KATEŘINA: Já ale —

VÁCLAV: Co ty ale? Kdybys mne na kolenou prosila, nevzal bych si tě. Považte si, pane, ona mně vynadala špatných chlapů!

VOLŠOVSKÝ: Jak? Špatných chlapů? Kateřino, to jste pochybila! Zajisté vám nezavdal příčiny k tomu, a co já o něm říci mohu — nechci ho sice chválit — ale poctivějšího člověka nedostanete. Odproste ho, Kateřino!

ADÉLA: Odpusťte jí, Václave!

VIŠÍN: Nu lidičky, honem, honem!

KATEŘINA (*plaktivě*): On povídal, že se mu zalíbil turecký způsob, podle kterého každý muž může dvanáct žen mít! (*Všichni se smějou.*)

ADÉLA: Ale hloupé děvče, což nerozumíš žertům? U nás má věru každý už na jedné ženě dost! Nu pojd' a smiřte se. Budete mít zároveň s námi svatbu. (*Vede Kateřinu k Václavovi; Václav se obrátí zády ke Kateřině.*)

VOLŠOVSKÝ: Nehraj zbytečně dlouho komedii, Václave, obecnstvo už beztoho ví, jak ta veselohra skončí!

VÁCLAV (*obrábí se rychle*): A pak jsem Kateřinu už beztoho po dvě léta ani neobejmul. (*Obejme ji.*) Nu počkej, ty teď za to hubičkováním zkusíš.

VIŠÍN: Ať žijeme! Toť je překrásné ráno. (*Opona padá.*)

RŮŽIČKA (*pro sebe*): Dám kytku své hospodyni! Jen aby si radostí oči nevyplakala.

Opona dopadne.